

E: Az előbb az irányítást és a rendszert hiányolta a felsőoktatásból. Most meg mintha az autonóm intézményeket igenelné.

K M: Az autonóm intézményeket, igen, mert rugalmasabban tudnak reagálni környezetük kihívásaira, mint a bürokratikusan szabályozottak. De semmiképp sem a jelenlegi felsőoktatási autonómiát. Ez az autonómia még az előző rendszerben alakult ki, csaknem spontán fejlődés eredményeképp; és mára azt szolgálja, hogy az egyes intézmények és irányítói megvédjék magukat minden külső behatástól – jótól és rossztól egyaránt. Az autonómiának ez a mértéke és ez a fajtája aligha tartható fenn, ha a felsőoktatást modernizálni akarjuk. Megjegyzem, ez az autonómia nem is a nyitás, sokkal inkább az elzárkózás autonómiája.

Amit viszont föltétlenül támogatok a törvényjavaslatban, az a tervezett felsőoktatási tanács. Ha életre kel, azt várom tőle, hogy túlnyúljon az ágazati és a területi érdekeken, és olyan fórumot képez majd, ahol ezek az egymásnak ellentmondó érdekek nemcsak nyilvánosságot kapnak majd, hanem szabadon megütközhetnek, illetve kompromisszumra is juthatnak. Remélem, senki sem gondolja egyfajta pótlólagos állami szervként. Inkább társadalmi tanács jellege lehetne, olyan javaslatokkal azonban, amelyek kikerülhetlenné teszik az igazgatási szerveknek – akár ágazatiak, akár területiek –, hogy a tanács határozatait a felsőoktatás érdekében végrehajtsák, illetve olyan szellemben tevékenykedjenek. Arra is alkalmasnak látnám ezt a tanácsot, hogy szakértőket és tervezőket foglalkoztasson; vagyis hogy újra életre segítsen egy most csaknem elfeledett tervezési kultúrát.

E: És addig, amíg ez a felvilágosító és érdekeket egyeztető tanács működni nem kezd?

K M: Addig magam azt indítványoztam, hogy az országgyűlés törvényesen is kötelezze a kormányt a felsőoktatás fejlesztési tervének előterjesztésére. Ennek, szerintem, tartalmaznia kellene a felsőoktatásban képzendő – központi költségvetésből támogatott – hallgatók létszámát és megoszlását. Elképzeléseket kellene megfogalmaznia a felsőoktatási intézményhálózatról, különösen is a sokszor emlegetett universitas-okról, illetve a kutatóintézeteknek az egyetemekhez való csatolásáról (hisz, ugye, erről van szó). Meg kéne határoznia az oktatók kötelezettségeit és előterjeszteni általában is a létszámmal való ésszerű gazdálkodást. Végül modelleket kellene tartalmaznia a felsőoktatás finanszírozásáról, ide értve a tervezést, az elosztást, a beruházásokat, a folyamatos működtetést. Mindenekelőtt pedig, természetesen, az anyagi forrásokat, amelyek nélkül felsőoktatás sehol – nálunk sem – fejleszthető. Pedig fejleszteni kell.

(Az interjút Kozma Tamás készítette)

HALÁSZ B. GÁBOR A TÁVOKTATÁSRÓL

A 70-es években az angol *Open University* mintájára Európa számos országában távoktatási egyetemet hoztak létre. 1991-ben Magyarországon is létrejött a *Nemzeti Távoktatási Tanács*, a *Hageni Távegyetem* tapasztalatainak és taneszközeinek a felhasználására. Halász B. Gábor, aki egyik hazai szakértője és kezdeményezője a távoktatásnak, az előzményekről és a jelenlegi helyzetről nyilatkozik.

EDUCATIO: Mikor alakult a Hageni Távegyetem és kik alapították?

HALÁSZ B. GÁBOR: A Hageni Egyetemet 1974-ben az Észak Rajna-Westfaliai tartomány és Hagen város vezetése alapította azzal a céllal, hogy azon a környéken is legyen egyetem. Azért választották a távoktatási formát, mert így az időtől való függetlenséget biztosítani tudták a hallgatók számára, vagyis biztosítani tudták a munka melletti tanulást.

E: Volt-e valami különös motiváció, ami miatt a Távoktatási Egyetem létrehozására szükség volt?

H B G: Tulajdonképpen ekkor még – 1974-ben – a gazdasági helyzet olyan volt, hogy az emberek minden további nélkül találtak munkahelyet, de a legtöbb helyen bizonyos időnként szükségessé vált az átképzés, a munka jobb elvégzése érdekében. Emiatt az úgynevezett élethossziglan történő tanulás miatt vált szükségessé, hogy mindenkinek lehetőséget biztosítsanak a munka melletti tanulásra is. Azt is figyelembe vehetjük, hogy ebben a 74-es időszakban még mindig technikai és információs forradalomról beszélhettünk, amikor olyan gyors változások jöttek létre, amit más módon nagyon nehéz volt követni.

E: Volt ennek valami konkrét előzménye vagy konkrét oka, hogy pont Hagenben, pont Észak Rajna-Westfáliában jött ez létre?

H B G: Végül is igen, ennek egyik oka az volt, hogy a gazdasági helyzet ott változott erősen. A Ruhr-vidéken visszafejlődött a nehézipar. Nagyon sok ember munkanélkülivé vált, illetve vált volna, és ez az árnyékát is előrevetítette. Ezenkívül Hagen, amely egy 200 ezer lakosú város, szeretett volna önálló egyetemet, de a környékbeli nagy egyetemekkel igazán nehéz lett volna konkurálni, és így a távegyetemet hozták létre.

E: Csak az átképzés, illetve továbbképzés miatt hozták létre vagy az akkori kettéosztott Németország is jelentett valamilyen motivációt?

H B G: Nem, ez tulajdonképpen nem függött össze a kelet-német rész meglétével, hanem inkább azzal, hogy egyre inkább előtérbe került a második képzés, tehát a felnőttkori tanulás, a felnőttkori diplomaszerzés lehetősége és ez körülményes volt, hogy ha valaki a munkahelyét is meg akarta tartani. Azoknak is diplomaszerzési lehetőséget akartak biztosítani, akik nem használták ki fiatalon ezt a lehetőséget. Például olyanoknak, akik valamilyen okból előbb szakmát tanultak és most jutottak el olyan munkakörbe, ahol már a diplomára is szükségük lehetett volna, de nagyon nehezen tudtak volna hozzájutni.

E: Ez azt jelentené, hogy tulajdonképpen ez volna a nyugati levelező illetve esti egyetem, természetesen idézőjelben?

H B G: Hasonló funkciót töltött be, mint nálunk az esti és levelező szak. Talán az induláshoz képest volt más. Magyarországon amikor ez az oktatási forma megjelent, akkor valóban nagyon fontos szerepe volt, hogy azoknak biztosítson tanulási lehetőséget, akiknek nem volt lehetőségük nappalira járni. Később ez nem maradt meg, mert az azért nem igaz, hogy akik a 60–70-es években szereztek diplomát, korábban nem tudtak volna, inkább más okok játszottak közre. Ugyanígy kint sem elsősorban azt a lehetőséget biztosította, hiszen Németországban lehetett tanulni. Aki érettségizett, minden további nélkül egyetemre mehetett, de előfordult, hogy még nem akart, úgynevezett későn érő típus volt, vagy egyáltalán nem érdekelte akkor még, és talán az is, hogy ártékelődött bizonyos végzettség.

E: Milyen irányban?

H B G: Az egyetemi végzettségnek megnőtt a szerepe, a társadalmi rangja és talán ez is hozzájárult ahhoz, hogy szükségessé vált, hogy bizonyos emberek egyetemet végezzenek.

E: Miben jelentette az új oktatási módszerbeli változást ez a távegyetem a hagyományos egyetemekhez képest?

H B G: A távegyetem úgy határozza meg a létét, hogy ugyanolyan, mint Németország bármely más egyeteme, csak az előadásokat a tankönyv helyettesíti. Ha viszont ezt a meghatározást megtartjuk, akkor ez azt jelenti, hogy az így létrehozott tananyagoknak nagyon pontosnak kell lenni, nagyon jól összeállítottoknak kell lenni, mert egy-egy előadás anyagát közvetíti a hallgatók felé. Ha egy normál egyetemi előadásra gondolunk, akkor ott a hall-

gatókon és az előadókon kívül nincs senki. Igazából nincs társadalmi kontroll, hogy ott mi hangzik el. Lehet jó az előadás, lehet rossz, nincs aki ezt megítélje, hiszen a hallgatók legfeljebb nem járnak el annak az előadónak az óráira, akinek az előadása nem érdekes, vagy amit lead, az nem érdekli őket. Itt arról volt szó, hogy teljesen a nyilvánosság előtt történt az előadás, hiszen ezt a tananyagot bárki, bármelyik egyetem hallgatója, professzora vagy munkatársa megkaphatta. Tehát a tananyagban a legújabb ismereteknek benne kellett lenni. És még egy nagyon fontos feltétel volt, hogy lehetőleg önállóan fel lehessen dolgozni.

E: Ki tartja fenn ezt az oktatási intézményt?

H B G: Ez egy állami egyetem.

E: És milyen a pénzigényessége a hagyományos egyetemekhez képest?

H B G: Megfelelő létszám esetén kb. az egyötöde az egy főre jutó képzési költség annak, mint egy hagyományos egyetemen.

E: Ezek szerint ez nagyon olcsó egyetem.

H B G: Ez egy bizonyos létszám fölött igaz. A távoktatásnál az előkészület elég drága, a tananyag előállítása elég költséges, hiszen ez nagy befektetés, és ezért ez csak egy bizonyos létszám fölött igaz. Tulajdonképpen ez határozza meg azt is, hogy bizonyos népességszám fölött alakulnak ki ezek a nagy egyetemek. Van egy nem egész pontosan meghatározott szám, hogy körülbelül 10 milliós népesség alatt nincs értelme egy országban önálló távegyetemet létrehozni, mert nincs elegendő hallgató a gazdaságos működtetéshez. Ami nem egészen igaz, hiszen ennek az ellenpéldája Izrael, ahol az egyik legjobb távegyetem működik.

E: Milyen a Hageni Távegyetem bekapcsolódása más országok távegyetemei közé? Van-e valami nemzetközi hálózat?

H B G: Az EADTU, az Európai Távegyetemek Szövetsége, amely néhány éve jött létre, nagyon fontos szerepet játszik a nyugat-európai képzési rendszerben. Ennek a Hageni Távegyetem is tagja. Viszonylag fontos tagja, hiszen a szövetség elnöke a Távegyetem rektora. Ennek tagja a Holland Nyitott Egyetem, az Angol Nyitott Egyetem, a norvég, svéd, a spanyol, tehát a nagyobb távegyetemek.

E: És ez a szövetség mire jött létre?

H B G: Arra, hogy ezek a távegyetemek együtt tudjanak működni és közös tananyagfejlesztéssel foglalkozzanak. Ajánlataikat közösen fejlesszék, és a távlati cél egyfajta átjárhatóság ezek között a távegyetemek között.

E: Ez kapcsolódik az európai integrációs elképzelésekhez?

H B G: Ez az oktatási átjárhatóság talán még meg is előzte azt, hiszen az európai integráció eleve biztosítja az oktatásban az átjárhatóságot, a távoktatási forma pedig a rugalmasságot, és ez a kettő hozta létre ezt a szövetséget.

E: A végzetek kikből állnak, kikből tevődik össze a hallgatóság, milyen a végzeteknek a megítélése a munkahelyeken? Jelent-e ez a képzési forma valamilyen előnyt vagy hátrányt Németországban, illetve azokban az országokban ahol ilyen oktatás létezik?

H B G: Válasszuk külön a német helyzetet, hiszen ez egy kicsit más mint a többi, mert itt az egyetemen ugyanolyan szigorú előírások vannak, mint bármelyik más német egyetemen. Tehát az, hogy kik kezdhetik el a tanulmányokat, az ugyanúgy meghatározott, mint bármelyik más német egyetemen. Aki Németország bármely egyetemén tanulhat, az tanulhat a Hageni Távegyetemen is. Semmi különbség nincs.

E: Jogilag bizonyára, de gondolom gyakorlatilag van egy kis különbség az ott tanulók és a más egyetemen tanulók között. Gondolok itt korösszetételre.

H B G: Azért hangsúlyoztam az előbb a jogi azonosságot, mert ez a diploma megítélésénél nagyon lényeges. A korösszetétel kb. 10 évvel magasabb átlagéletkort jelent a távegvetemen, mint a nappalin. A diploma megítélésével kapcsolatban pedig, előnyben részesítik a távegvetemen szerzett diplomát, mert az itteni tanulás igen nehéz. Aki munka mellett képes diplomát szerezni, bizonyára elegendő kitartása, megfelelő motivációja van, tehát feltételezik, hogy a munkában is megfelelő ambíciója lesz. Elég szigorú időbeosztásra volt szükség a tanuláshoz, tehát feltehetően képes az idejével célszerűen gazdálkodni. Bizonyos fajta tervezésre van szükség a diploma megszerzés során a tananyag összeválogatásánál, tehát egy csomó olyan tulajdonságot bizonyított a távegvetemen, amit a későbbiekben hasznosítani tud. Németországban ezért elég ismert ez az egyetem, előnyben részesítik az itt végzeteket.

E: Ez miben nyilvánul meg, előbb alkalmazták pl. egy munkahelyen?

H B G: Könnyebb talán az elhelyezkedés.

E: Milyen a hallgatók összetétele a Hageni Távegvetemen?

H B G: Teljesen vegyes. Minden évben küldenek statisztikát, amelyből a lényeges adatok megismerhetők. A hallgatóság 90%-a dolgozik, a teljes idejű hallgatóknak a nagyobbik része azonban nem, hiszen kevesen tudják munka mellett, mint teljes idejű hallgatók elvégezni. A hallgatók közül teljes idejű 11, 8%, résziidejű 47%, vendéghallgató 28, 9% és másodhallgató 12, 3%. Ez utóbbi azt jelenti, hogy az illető valahol Németországban egy másik egyetemen már hallgató. Az összlétszám 1992-ben 45. 180 volt. 25–31 év közötti a hallgatók 40, 8%-a, a 32–38 évesek aránya 28, 2%.

E: Milyen előnyt kínál ez a képzési forma a hallgatók számára a normál egyetemekhez képest?

H B G: Egyfajta rugalmasságot. Ez azt jelenti, hogy nagyon sokan vannak olyanok, akik a grundstudiumot 4 év alatt elvégzik, s utána átmennek egy nappali egyetemre. Megszakítják a munkájukat, mert Németországban erre lehetőség van, az egyetem ingyenes, és mindenkinek joga van tanulni. Folytatja a tanulmányait, két évig jár, s gyakorlatilag az addig spórolt pénzéből fedezi megélhetését. Ez rövidebb ideig tart, és így több energiát tud a tanulásra fordítani. Természetesen arra is lehetőség van, hogy valaki a távegvetemen szerezzen teljes diplomát, s a tanulás ütemét a körülményeinek megfelelően változtassa. Ez azonban nem jelenti azt, hogy kevesebb ismeretet kell elsajátítania, mint más egyetemen.

E: Tehát akkor időt és pénzt spórolhatnak meg ezzel az oktatási formával?

H B G: Inkább biztonságot nyernek. Az idejüket szabadon osztják be, tehát a tudásukat hosszabb idő alatt, jól megalapozzák azzal, hogy nincsenek arra kényszerítve, hogy rövid idő alatt végezzék el az alapstudiumot.

E: Nálunk hogyan jött létre a Tanulmányi Központ? Kitől származott az ötlet?

H B G: Véletlen találkozás következménye. 1984-ben lehetőségem volt a bécsi tanulmányi központ vezetőjével találkozni. Én a felnőttoktatás területén dolgoztam és egy meghívást kaptam a *Humboldt Távközpont Intézetéről*. Ott hallottam először az osztrák távközpontokról. Később újabb meghívás alapján az *Országos Pedagógiai Intézet* két másik munkatársával együtt sikerült ismét kiutaznunk. Programot kértünk az osztrák kultúrattassétól más felnőttoktatással foglalkozó intézmények meglátogatásához, az egyik beszélgetőpartnerünk *Palank* úr, a bécsi tanulmányi központ vezetője volt. Akkor beszélgettünk az ottani távtanulási központról. Ez aztán szinte egészen feledésbe merült 1987-ig, amikor megint megkerestem *Palank* urat és egy hosszabb beszélgetés során az az ötlet merült fel, hogy mi lenne, ha megpróbálnánk Magyarországon is hasonló központot kialakítani, mint amilyen a Hageni Távegvetemnek Bécsben is van. Ez ekkor eléggé furcsának, szinte lehetetlennek tűnt. Az Országos Pedagógiai Intézet és a bécsi központ között előszerződés jött létre, azaz

egy szándéknyilatkozat a későbbi együttműködésről. Végül 1989-ben *Benedek András*, az Országos Pedagógiai Intézet akkori főigazgatója aláírta a végleges szerződést. Ez megnyitotta az utat a konkrét együttműködéshez. Akkor már Hagen is érdeklődött a magyarországi központ létrehozásának lehetősége iránt, talán politikai okokból is.

E: Mit tartalmazott ez a szerződés?

H B G: Két területen indította el az együttműködést. Az egyik egy speciális tanártoábbképzés volt, amelyben szintén felhasználták a távoktatást, a másik pedig a Hageni Távegyetem oktatási programjainak magyarországi felhasználása volt. Tulajdonképpen ez volt a lényege ennek az együttműködési szerződésnek. Így a távoktatás magyarországi elterjesztésében az osztrák központ volt segítségünkre.

Az együttműködés arra irányult, hogy az osztrák tapasztalatokat más társadalmi rendszerben is kipróbáljuk. Ehhez járult, hogy a németek is igyekeztek valahol Közép-Európában befolyáshoz jutni, és erre Magyarország alkalmas helynek látszott.

E: Mi történt az ötlettől a megvalósulásig?

H B G: 1989 októberében Országos Pedagógiai Intézet távoktatási irodát hozott létre azzal a céllal, hogy a lehetséges együttműködést egy év alatt kidolgozza. Ez nem egy nagy iroda volt, először csak egyedül dolgoztam. Aztán rövid időn belül még egy munkatársat kaptam, tehát ketten dolgoztunk az előkészítésen. 1990 januárjában voltak itt először a Hageni Távegyetemről, amikor a minisztériummal és három budapesti egyetem képviselőivel is találkoztak, hogy megnézzék annak a lehetőségét, hogyan lehet Magyarországon egy tanulmányi központot létrehozni. A három egyetem a *Műegyetemet*, a *Közgazdaságtudományi Egyetemet* és az *Eötvös Lóránd Tudományegyetemet* jelentette. Az Országos Pedagógiai Intézet, azaz a későbbi jogutódja, a *Nemzeti Szakképzési Intézet* is részt vett ebben a programban. A minisztériumban akkor még a felsőoktatási főosztályon kerestük lehetőségeit, hogyan lehetne elfogadtatni ezt a tanulási módot és diplomát. 1990 májusában nemzetközi távoktatási konferencia volt Magyarországon. Itt olyan partnerek is részt vettek, mint a svájci Oktatási és Kutatási Hivatal, valamint a SATURN, egy nemzetközi oktatással és iparral együttműködő intézmény, amelyek e kettőt közelíti egymáshoz.

Ekkor vetődött fel először a TEMPUS lehetősége. 1990 augusztusában készült el a TEMPUS pályázat a tanulmányi központ létrehozására. 1991. január 1-jével elfogadták ezt a programot, és 1991. január 18-án a négy magyar alapító, a három egyetem és az NSZI együttműködési szerződést írt alá. 1991 áprilisában Hagen megkapta a TEMPUS támogatás első részét, ekkor kezdődött meg a munka. Még 1990 szeptemberében két hallgató kísérletképpen elkezdte tanulmányait a távegyetemen, bár még jogilag nem létezett ez a tanulmányi központ. De az együttműködés reményében, és azért, hogy meglássuk, hogyan működik a posta, hogyan jutnak el Magyarországra a csomagok, van-e vámprobléma stb. mégis beiratkozhattak. 1991 nyarán az első igazi beiratkozási időszak után 32 hallgatónk volt, akik októberben kezdték a tanulmányokat. A téli beiratkozáson, tehát a nyári szemeszterre 20 új hallgató, és az eddigi 32-ből 22 újra beiratkozott. Ez nagyon jó arány, mert az 50%-os lemorzsolódás kint is teljesen törvényszerű. 1992 nyarán 140 fölött volt az új beiratkozottak száma, a régi hallgatók közül 20-an visszajelentkeztek.

E: Milyen volt a minisztérium hozzáállása ehhez a Távoktatási Központhoz?

H B G: A minisztériumot az indulás során leginkább a bizonytalanság jellemezte, mert nem tudták hova tenni ezt az egész rendszert. Nagyon sokszor elhangzott, hogy ilyen tanulási forma Magyarországon nem létezik, a törvény ezt nem ismeri. Még akkor is elhangzott ez, amikor már a magyar és a német kormány által aláírt szerződés ratifikációja is megtörtént. 1991. október 11-én, a központ ünnepélyes megnyitásakor már biztosan tudtuk, hogy a

Hageni Távegyetem diplomáját Magyarországon elfogadják, hiszen október 10-én a *Magyar Közlönyben* megjelent a ratifikált szerződés és a mellékletben szerepelt a Hageni Távegyetem is. De a minisztériumban még mindig kételyek voltak a diploma elismerésével kapcsolatban. Egyszerűen azért, mert nem találták meg a diploma kiadásának formáját, hiszen Magyarországon erre nem volt példa. Jogilag ez a szerződés, az ekvivalencia-kontraktus azt jelenti, hogy ez a diploma egyetemi végzettségnek számít Magyarországon, ez viszont még nem feltétlenül jelenti azt, hogy ez meg is felel valamilyen meghatározott magyar diplomának. A nosztrifikálás már az egyetem dolga.

E: Jelenleg milyen a viszony a művelődési kormányzattal, hogyan sikerült ezeket a nehézségeket áthidalni?

H B G: Magyarországon 1991 decemberében megalakult a Nemzeti Távoztatási Tanács, melléte szakértői kollégium működik, amelynek én is tagja vagyok, tehát az együttműködés létrejött. A szakértői kollégiumban együtt dolgozunk a minisztérium képviselőivel és így azt lehet mondani, hogy sokkal közvetlenebb és könnyebb a kapcsolat, mint ha csak hivatalos úton érintkeznénk, és az a nemzetközi háttér, ami a tanulmányi központ mögött van, úgy látszik, hogy a minisztérium számára is egyre fontosabb.

E: Mi ennek a jelentősége?

H B G: Ez olyan kapcsolatrendszer, ami elősegíti a magyar egyetemek és a távegyetek, tehát a holland és a német távegyetek közvetlen kapcsolatát, illetve ennek a két egyetemnek és a minisztériumunknak a kapcsolatát. Hozzá lehet jutni tananyagokhoz. Ez különben komoly jogdíjat jelenthetne, így viszont az együttműködés keretében, hasonlóan mint az EADTU-ban, ez a lehetőség megvan. Ez azzal is jár, hogy az egyetekem akár adaptálhatják vagy fordíthatják is a tananyagot. A másik lehetőség, hogy egy új oktatási formának a modellje került be Magyarországra, ami azért nagyon fontos, mert ki lehet használni azt a lehetőséget, hogy egy TEMPUS program keretében jutunk ehhez a modellhez. Tehát nem feltétlen kell ehhez nagyon sok pénzt biztosítani, hiszen egy működő modellt könnyebb adaptálni és nem kell megvenni valamit. Még egy nagyon fontos lehetőség: viszonylag olcsón lehet az oktatókat megtanítani a távoztatásra. Ez azt jelenti, hogy a Hageni Távegyetemnek van olyan kurzusa, amely tanár-továbbképzésben távoztatással is foglalkozik, vagyis azok a mentorok, akik a munkában részt vesznek, megismerik ezt az anyagot és képesek lesznek önállóan magyar tankönyvet írni vagy adaptálni. Így nem kell erre milliókat áldozni.

E: Ki működteti a budapesti távtanulási központot?

H B G: Pillanatnyilag a TEMPUS program keretében működik. Ez azt jelenti, hogy a Hageni Távegyetem a koordinátor, és a négy magyar partner dolgozik együtt.

E: Ezt pénzügyileg ki állja?

H B G: Minden kiadásunkat a TEMPUS fedezi.

E: Ezek szerint a tanulmányi központ addig egzisztál, ameddig a TEMPUS fedezi a költségeit? És mi lesz, ha a TEMPUS-nak vége?

H B G: Keresünk lehetőségeket, de még igazából nem tudjuk, mi történik. Még van ehhez egy évünk. Ez alatt az idő alatt valami megoldást biztos fogunk találni, ha az együttműködő egyetekemekkel keressük a lehetőségeket. Talán az is egy kicsit befolyásolni fogja a helyzetünket, hogy a Holland Nyitott Egyetemre beiratkozott hallgatókkal együtt az év végéig kb. 200 hallgatója lesz a tanulmányi központnak. Ez a létszám már megközelíti egy kezdő főiskola méreteit, és akkor már talán ez biztosíték lesz arra, hogy ne hagyják elveszni.

E: A távoztatás mekkora költséget jelent a hallgatók számára?

H B G: A Hageni Távegyetem előírásai szerint a magyar hallgatóknak ugyanolyan költségeket kell viselniük, mint a hagenieknek. Ez azt jelenti, hogy csak a tananyagért kell fizetni. A TEMPUS ideje alatt a Hageni Távegyetem átvállalta ezeket, ebben a szemeszterben hallgatónként 300 DM erejéig. Nem tudjuk, hogy mi lesz a következő szemeszterben, mert a költségeket minden beiratkozáskor külön megvizsgálják, hiszen ez most már a 150 hallgató esetében elég komoly összeget jelent. A holland egyetem is valamennyire csökkenti az árait, a 220 guldenes egységár helyett 40 guldent kér, ez most a 100 órának megfelelő kurzus ára. A TEMPUS program lefutása után minden valószínűség szerint a teljes költség a hallgatókat terheli, de ez még ha a hallgatóknak megfizethető lesz is, gondot jelent majd a központ fenntartása, illetve a mentorok fizetése, amely évente 3–4 millió forintot jelent.

E: Szervezetileg hogyan épül fel ez a tanulmányi központ?

H B G: Van egy vezetőség, amelyik a TEMPUS projekt keretében működik, ezen kívül van a központnak egy főállású vezetője, egy főállású adminisztrátora, egy félállású és egy negyedállású tanácsadója, és a mentorok.

E: A mentorok kik lesznek?

H B G: Általában egyetemi oktatók, akik külön megbízási szerződés alapján ezt a plusz munkát ellátják.

E: Németországban a távegyetem szervezetileg mennyiben különbözik a normál egyetemtől?

H B G: Elsősorban abban, hogy kevesebb az oktatója, tehát kb. 80 professzor biztosítja a 45 ezer hallgató vizsgáztatását és szakmai irányítását. Az egyetemnek nagyon fontos alkotóeleme a két kutatóbázis: a távoktatás-kutatást szolgáló központi intézet és a tananyagkidolgozó központ, amelyik metodikailag, oktatástechnikailag segíti az új tananyagok kidolgozását. E két kutatórészleg szerepe kulcsfontosságú, mivel a tananyag előállítása a távegyetem lényegi sajátossága az előadások hiánya miatt, a kutatás pedig ezt egészíti ki. Az egyetem egyébként nem tanszékekre, hanem ún. szakterületekre tagozódik, ezen belül minden kurzusnak van egy felelőse az oktatók közül és külön oktatói felelőse van a vizsgáknak is. A szervezet fontos egysége még a központi tanulmányi titkárság, amely a hallgatókkal kapcsolatos adminisztratív ügyeket intézi.

E: A magyar központnak milyen távtanulási központokkal van kapcsolata? Csak a hagenivel?

H B G: Elsősorban a bécsi központtal továbbra is, ami több szempontból is nagyon fontos. Először is közvetítő szerepe van. Ez volt az egyik első olyan külföldi központ, ahol külföldi tanulmányokat végeztek emberek úgy, hogy közben nem kellett külföldre utazni. Ugyanez áll a magyar hallgatókra is. Ezeket a tapasztalatokat mi a bécsi központtól megkapjuk, tehát nem kell a saját bőrünkön az első próbálkozásokat újra megtanulni, ezen kívül közösen tudunk bizonyos szemináriumokat szervezni. Amíg az első időszakban a hallgatóknak nem tudtunk mentorokat biztosítani, addig a magyar hallgatók igénybe vehették a bécsi központ szemináriumait. Ez továbbra is fennáll, tehát bármelyik magyar hallgatónak jogában áll a bécsiek által szervezett különböző rendezvényen részt venni, mert a Hageni Távegyetem hallgatói bármelyik tanulmányi központot használhatják. Annak ellenére, hogy nem tartozik közvetlenül az egyetemhez, a hallgatói státus ezt biztosítja. Szervezünk közös foglalkozásokat, mint amilyen tavaly ősszel és télen az elektrotechnika volt, amin magyar és osztrák hallgatók közösen vettek részt. Ezen kívül magyar mentorok részt vesznek a bécsi központ munkájában, és ha a bécsiek nem találnak saját mentort valamilyen okból, akkor a magyart bízzák meg ezzel a munkával. Ez a szoros kapcsolat továbbra is fennáll.

Sok olyan kiegészítő rendezvény van, amelyet szintén közösen szervezünk, ilyen például az önismereti szeminárium, mely önismeretet és színészi alapismereteket ad, vagyis az önmegvalósítást segíti, ami azért fontos a távhallgatók számára, mert ők egy kicsit elszige-

teltek, nincsenek benn az egyetemi zsongásban. Itt olyasvalami pluszt szeretnénk nyújtani, hogyan tud valaki a legjobban fellépni valahol, hogy tudja megmutatni, mi rejlik benne, és ebben ez az egyhetes szeminárium nagyon sokat segít. Ezen általában német, osztrák résztvevők vannak, alkalmanként 1–2 magyarral. Ez eleinte a központ munkatársaiból állt, hogy el tudjunk indulni, mivel még nagyon kevés hallgató volt. A későbbiekben arra is lehetőség lesz, hogy magyar hallgatók részt vegyenek egy közös programban, az úgynevezett *Fremdsprachenwachstum*-ban. Ez speciális idegennyelv-oktatás, szintén közösen dolgoztuk ki a tananyagot is hozzá, és ezt most Magyarországon is a hallgatóknak szeretnénk ajánlani, hogy valami pluszt tudjunk nyújtani a tanulmányokhoz. Matematika előkészítőt is közösen szerveztünk, ez hozzátartozik a TEMPUS programhoz. Ez speciális előkészítő a magyar hallgatók számára, amely olyan, mint egy egyetemi felvételi előkészítő, de feldolgozzuk azt a különbséget is, ami a magyar és a német érettségi tananyaga között van, és nyelvi segítséget is adunk hozzá. Ezen kívül a Hageni Távegyetemmel, a Holland Nyitott Egyetemmel és egy svájci csoporttal van kapcsolatunk, akik elsősorban a többnyelvűség és az interkulturális problémák kutatásával foglalkoznak. Ez nagyon érdekes kutatási terület a számukra, hiszen a magyar hallgatók idegen nyelven, idegen kultúrában létrejött ismeretek megszerzését tűzték ki célul. A svájciak azt próbálják vizsgálni és feltérképezni, hogy melyik terület az, ahol plusz segítségre van szükség, hogy lehet ezt a legjobban megszervezni. Ennek az együttműködésnek az eredménye, hogy megnyílt Svájcban az első tanulmányi központ a Hageni Távegyetem számára. Tehát ez a program sokkal több, mint aminek először látszott, mert a kialakítása modell-jellegű a későbbiekben talán létrejövő cseh, szlovák, lengyel, esetleg szlovén központok számára. Modell azért is, mert ez az első olyan központ, ahol három egyetem már az indulásnál részt vett az együttműködésben, és ez más kapcsolatot jelent az egyetemekkel, mintha csak valamelyik egyetemhez mellékesen csapódott volna. Végül modell azért is, mert ez az első olyan központ, amely több európai távegyetemmel van kapcsolatban.

E: Vannak-e már számítások a budapesti tanulmányi központ eszköz- és pénzigényességére, fenntarthatóságára a TEMPUS lejártá után?

H B G: Mi csak a tapasztalatok alapján határozhatjuk ezt meg. Azt tudjuk, hogy eddig mennyi volt a kiadásunk. Ha én úgy számolom, hogy a 200 hallgató esetében is csak évi 3–4 millió forint az, ami a teljes kiadás, akkor ez nagyon olcsó rendszer. Nem nő a hallgatók létszámával egyenes arányban a költség, hiszen a központ munkatársai pár száz hallgatót még minden további nélkül támogatni tudnak. Én abból indulok ki, hogy a bécsi központban ugyanennyien dolgoznak, és ott pillanatnyilag 500 hallgató van. Tehát ha összehasonlítom egy egyetemi költségvetéssel, akkor biztos, hogy nagyon olcsó. Ha sikerülne a hallgatói létszám után járó fejkvótát is megkapnunk, akkor a központ fenntartása nem lenne gond és az is biztos, hogy ez sokkal kisebb költség lenne, mint amire más egyetemnek van szüksége egy hallgató esetében. A magyar hallgatók fejkvótájából nem csak a tanulmányi központot lehetne fenntartani, hanem a mentorokat is lehetne fizetni. Régi fejkvóta-számítás szerint egy levelező hallgatóra a normafejkvóta 1/4-e, azt hiszem 10 ezer forint jutott. Ez 200 hallgató esetén, ha jól számolok durván 2 millió forint, ami azt jelenti, hogy 200 hallgató esetében a költségek nagy részét fedezné a fejkvóta, amit az állam fizetne. Így a hallgatóknak is ugyanazokat a költségeket kellene állniuk, mint a hagenieknek. De elképzelhető, hogy támogatást kapjanak pl. ha munkanélküliek. Most durván 90 és 300 DM között lenne a hallgatókat terhelő költség szemeszterenként, de ezt a TEMPUS még fedezi. Ha bevezetik Magyarországon a tandíjat, könnyen lehet, hogy olcsóbb lesz a hallgatóknak a Hageni Egyetemen diplomát szerezni.

E: Esetleg valamilyen alapítványi formában is elképzelhető a budapesti központ működtetése?

H B G: Elképzelhető a későbbiekben ilyen forma is. Még nem tudjuk, hogy milyen lehetőségeink lesznek, ez a következő évben derül ki.

E: Hol alkalmazzák a távoktatást még ma Magyarországon?

H B G: Gödöllőn, ahol az egyetem tulajdonképpen a helyhiányt próbálta megoldani a távoktatás segítségével, és a mezőgazdasági gépészképzésben bevezette a távoktatást úgy, hogy aki egy bizonyos átlagot – azt hiszem 3, 5-et – a középiskolában elér, az minden további nélkül ezen a karon tanulhat. Egy részük, akiket le tudnak ültetni, az egyetemen, a többiek távoktatási formában. Ez belső kísérletként indult. Az egyetlen hátránya, hogy még nem volt idő és pénz kidolgozni a tankönyveket, tehát úgynevezett útmutatókkal a rendes tankönyvet használják, ez pedig nem igazán alkalmas a távoktatásra, dehát valahol el akartak indulni. Mivel Gödöllőn vannak előzmények, itt alakult meg az egyik regionális távoktatási központ, amelyek elhelyezésére a Távoktatási Tanács pályázatot írt ki. A másik öt helyszín: Szolnok, Debrecen, Pécs, Győr és Veszprém.

E: Milyen szakok indulnak itt?

H B G: Tulajdonképpen a központok megalakultak, de ezen kívül semmi többet nem lehet róluk tudni, tehát ők maguk sem tudják, hogyan dolgoznak, mit csinálnak. Most próbálják valami módon az oktatók képzését megoldani. Szolnok például úgy, hogy beiratkozott a Hageni Távegyetemre a *Szolnoki Főiskola* 12 oktatója, és így a téli szemeszterben tananyagot kapnak a távoktatásról. Ők még a kezdet kezdetén kétnapos konferenciát is szerveztek, ahol meghívott elődők a magyar távoktatásról tartottak előadásokat. Megpróbáljuk néhány másik központtal ugyanilyen módon felvenni a kapcsolatot. Ez inkább egyéni kezdeményezés, tehát nem a Távoktatási Tanács és nem a Szakmai Kollégium, hanem csak néhány tagjának a kezdeményezése, hogy mégis valahogy elinduljon a dolog. A többi központtal az együttműködés teljesen véletlenszerű. Győrrel azért van kapcsolatunk, mert itt próbáltunk először hallgatókat toborozni Hagenbe, Bécs közelsége miatt. Ez az együttműködés inkább informális módon jó. A budapesti távtanulási központ mindenkinek felajánlja segítségét, a legtöbb egyetemmel már felvettük a kapcsolatot úgy, hogy információs anyagot küldtünk, és már több helyről van hallgatónk is. Más oktatók is érdeklődnek a tananyag iránt, mi is megpróbálunk segíteni a betanításban, ennek az az előnye, hogy nagyon kevés pénzbe kerül.

E: Mik a lehetőségei Magyarországon egy önálló távegyetem létrehozásának?

H B G: Felmerült több elképzelés. A szakmai kollégiumi ülésen is elhangzott már az önálló távegyetem ötlete. Talán a magjának lehetne tekinteni azt a régi kísérletet, ami szintén Gödöllőhöz kapcsolódott. Az ottani egyetem az LSI-vel együtt elektronikai nyitott egyetemi képzést akart indítani, amit néhány évvel ezelőtt *Kovács Magda* kezdeményezett. Ez most jutott el oda, hogy megalakult a *Gábor Dénes Főiskola*, tehát Magyarországon már létezik "nyitott főiskola". Ez nagyon nagy lépés ezen a területen, de lehet, hogy nem fog kinőni önálló egyetemmé. A legtöbb helyen a távoktatást inkább az esti és levelező képzés helyett szeretnék használni, tehát egyszerűen arra, hogy – talán nem nagyon erős, ha úgy fogalmazom – a csődbe jutott esti-levelező képzés helyett egy Nyugat-Európában bevált, biztonságos, magas színvonalú, a nappali képzéssel valóban egyenértékű diplomát adó, új képzési formát alkalmazzanak, ahol minden egyetem a saját tananyagát biztosítaná és esetleg felhasználhatja egy-két olyan önálló központot, ahol a háttér és tapasztalat rendelkezésre áll a távoktatási szervezésre. Valami olyan módon mint pl. a budapesti távtanulási központ szervezi a Hageni Távegyetemnek a beiratkozást, bizonyos adminisztratív munkát elvégez, megszervezi a hallgatóknak a mentoriális támogatását. Ugyanezt egy magyar egyetem számára is megtehetné. Esetleg úgy, hogy a hallgatók továbbra is az egyetem hallgatói lennének, létrehoznak egy központi részleget valahol, amelyik biztosítja a tananyagok ki-

küldését, visszaküldését korrekcióra. Elég volna bizonyos szervezési feladatok ellátása, és annak biztosítása, hogy a hallgatók a tananyagot rendszeresen megkapják. Nem feltétlenül szükséges ehhez egy nagyobb távegylet sem, de feltétlenül szükséges a későbbiekben egy olyan központ, amely több egyetemmel együttműködik.

E: Jelenleg mi a költségvonzata ezekben a már meglévő, távoktatással foglalkozó intézményekben magának a távoktatásnak? Kimutathatóan kisebb?

H B G: Gödöllőtől eltekintve, az egyetemeken igazából költsége még nincs. Most persze nem beszélek a levelező oktatásról, mert az nem távoktatás. Gödöllő az egyetlen, ahol viszonylag rendszeresen, főiskolai jelleggel a távoktatás már működik. A Műszaki Főiskolán is elkezdtek már egy-egy szakot ugyanilyen módon. Ha azokat az intézményeket nézzük, mint például a SZÁMALK, ahol kifejezetten távoktatással foglalkoznak, itt a költség alacsonyabb, mint a normál oktatás költsége. Nem lehet ideszámítani az *Open Business School*-t, amelyik távoktatási intézmény, de a költségei igen magasak, ami azzal függ össze, hogy egy angol anyagot kellett adaptálni. Ez az adaptáció igen drága és ezer hallgató esetében sem térült még vissza. Nem tudják olcsóbban előállítani, így több százezer forintot jelent egy ilyen kurzus elvégzése. Gyakorlatilag ez a normál egyetemi képzésben nem járható. Arra hosszú ideig nem lesz fizetőképés kereslet, hogy egy diplomáért több százezer forintot fizesse. Nekünk azt az utat kell keresnünk, ahol kisebb összegből, de normál képzést biztosíthatunk, és ezt csak akkor lehet, ha az egyetemek valami módon együttműködnek abban, hogy bizonyos tananyagokat közösen használjanak fel. Ne kelljen minden egyes egyetem, minden egyes kara számára más-más tananyagot kidolgozni. Sajnos erre van példa. Saját területemre, a matematikára hivatkozhatnék, ahol például a Műegyetemen is a különböző karok különböző matematikát, azaz különböző jegyzetet használnak, hiszen a két oktató nem biztos, hogy egyetért ugyanazon anyag használatában. Mindaddig, amíg ez fennáll, ez nagyon drága rendszer, hiszen 20–50 hallgató számára tananyagot kidolgozni és előállítani nem lehet. Ha ezres, tízezres nagyságrendben kell ugyanazt a tankönyvet kinyomtatni, akkor viszonylag olcsón lehet előállítani. Ennek viszont az a feltétele, hogy az egyetemek közötti együttműködés megjavuljon. Ha azt elfogadják, hogy legalább a távoktatásban közös anyagot használjanak, akár bizonyos kiegészítésekkel, de egy magját legalább közösen, akkor már volna annyi hallgató, akinek érdemes tankönyvet kidolgozni.

E: Elősegítené ezt, ha az "egy város, egy egyetem" szisztéma megvalósulna?

H B G: Nem vagyok biztos benne. Most olyan elképzelés él Magyarországon, hogy öt-hat egyetem az elegendő, hiszen a felsőoktatási törvény-előkészítésben valami ilyesmi hangzott el. Csökkenteni akarják az egyetemek, főiskolák számát valahogy úgy, hogy ezek szövetségben, valamilyen együttműködés keretében működjenek. Hogy ennek mi lesz a formája, hogy olvadnak össze, azt nem lehet tudni, de már Budapesten létrejött egy egyetemi szövetség, amelyben a Közgazdaságtudományi Egyetem, a Műegyetem, a Kertészeti Egyetem, és a Számviteli Főiskola vagy az Államigazgatási Főiskola vesz részt. Még nem nagyon publikus, de hasonló most az Orvostudományi Egyetem és az Eötvös Lóránd Tudományegyetem is létrehozott. Minél nagyobb, minél több résztvevője van egy ilyen együttműködésnek, annál jobban biztosítható a közös érdek. Ilyen még a *Budapesti Politechnikum*, ami a műszaki főiskolák közös egyesülete, vagy nem tudom hogy nevezzem, hiszen önálló jogi személyként létrehoztak egy új szervezetet. Ez az irány, ami tulajdonképpen spontán megindult még mielőtt a törvényt jóváhagyták volna, feltehetően azért is alakult ki, mert az egyetemek is felismerik ezt. Az is sokkal egyszerűbb lenne, ha a Műegyetemen az újra megindult közgazdász képzés úgy folyna, hogy a Közgazdaságtudományi Egyetemre áthallgathatnának a hallgatók, és ez beszámítana az ottani diplomájukba. Ez az elképzelés a kredit-

rendszerben benne van, és sok párhuzamosságot megszüntetne, olcsóbbá tenné az egész oktatási rendszert. Tehát a távoktatás, ha ezeket a körülményeket is figyelembe vesszük, akkor erőteljes költségcsökkentést hozhat, hiszen az, hogy viszonylag nagyobb létszámú hallgató számára biztosítható a tananyag és a távoktatás gazdaságossága nagyobb létszám esetén sokkal jobban megmutatkozik.

E: Határon kívüli magyar egyetemekről vagy magyar szervezetektől volt-e már érdeklődés a távoktatás iránt, hiszen ez az oktatás elméletileg legyőzhetné a határokat?

H B G: A távoktatási tanács elképzelésében benne van az, hogy itt talán segítséget tudnának nyújtani a határokon túli magyaroknak az egyetemi oktatásban való részvételhez. A *Debreceni Egyetem* azért lett az egyik ilyen központ, mert onnan lehetőség nyílik egy nagy terület ellátására. Romániából már volt érdeklődés, de elsősorban azért, mert ők Haggennel is kapcsolatba léptek és ezen keresztül jutottak hozzánk. Miután mi nem magyar anyagot ajánlunk, ez igazából akkor lesz érdekes, amikor kialakul az önálló magyar távoktatási anyag, és akkor ez fontos szempont lehet a határon túli magyarok oktatása számára.

E: Kik jelentkeznének a Hageni Távegyetemre hallgatónak?

H B G: Két nagy csoportba lehet osztani a jelentkezőket. Egyik részük, aki valamilyen okból magyar egyetemre még nem jutott be, de érettségi után szeretne diplomát szerezni és olyan szinten beszél németül, hogy német diplomára is esélyes. Ők egyelőre vendéghallgatóként kezdenek meg a tanulmányokat, hiszen Németországban a magyar érettségit még nem fogadják el, mint az egyetemi tanulás feltételét. A másik csoport, akik már diplomával rendelkeznek. Viszonylag kevesen vannak, akik most egyetemre vagy főiskolára járnak, és vagy ki akarják egészíteni ismereteiket, vagy második diplomát is akarnak szerezni. Ők már rendes hallgatóként iratkoznak be Hagenbe.

E: A munkanélküliségen javíthat-e valamit a távoktatás?

H B G: Amennyiben az átképzésben szerepe van, feltehetően igen. Ha az érettségit elfogadják majd Németországban, akkor ez azt jelenti, hogy egyesek érettségi után, amennyiben erre a körülményeik lehetőséget biztosítanak, akkor is tanulhatnak, ha magyar egyetemre nem jutnak be. Ez bizonyos fokig a munkanélküliségen segíthet, hiszen az érettségizett diplomához juthat, olyan ismereteket szerezhet, amelyekre szüksége van, és kitolja a tanulás idejét anélkül, hogy magyar egyetemen kellene tanulnia, tehát a költségei kevésbé terhelik az államot.

E: Miben kínál előnyt a hageni képzési rendszer? Mennyivel jobb a német diploma, mint a magyar?

H B G: Nem vagyok biztos abban, hogy jobb vagy többet ad, és nem is az az elsődleges előnye, hogy német diplomát ad, amit esetleg másképpen ítélnék meg, hanem elsősorban az, hogy a hallgató egy biztos szakmai nyelvismerethez jut, bizonyítani tudja önmagának, hogy ő azon a nyelven oly mértékben ismeri a szakmáját, hogy diplomát is képes szerezni. Ezzel aztán a tudását is jobban tudja konvertálni. Az egyetemek számára pedig az előny az, hogy úgy tudják bővíteni saját kínálatukat, hogy közben nem kell beruházniuk, nem kell tananyagot előállítaniuk, hanem csak a német anyagot az oktatásban használni.

E: Az átjárhatóság mennyire megoldott vagy mennyire megoldható, amennyiben ezek a távtanulási elképzelések megvalósulnak?

H B G: Elvileg ez megoldható lenne, ezt az idő meg fogja hozni. Egyszerűen arról van szó, hogy az itteni egyetemekkel történt megbeszélés alapján az egyetemek igyekeznek megtenni az első lépéseket, keresik azokat a lehetőségeket, hogy a hageni anyagot a saját anyagukba beépítsék. Ez azt jelenti, hogy majd el tudnak fogadni bizonyos hageni teljesítményeket. Ha ez megtörténik, és majd a magyar leckeönyvben szerepel olyan kurzus, hogy ezt az

illető Hagenben végezte, akkor már az egyetem megpróbálhat Hagenben fellépni úgy, hogy én elfogadom a te diplomádat, akkor most légy szíves nézd meg, hogy te az én általam biztosított kurzusok közül mit tudsz elfogadni.

E: Az oktatás rendszere hogyan illeszthető a magyar oktatási rendszerhez?

H B G: Például a Közgazdaságtudományi Egyetemen már néhány éve lazult a korábbi nagyon merev vizsgarendszer, tehát az, hogy előírt tantárgyakat, előírt vizsgákat előírt időben kellett letenni, és ha valakinek egy vizsga nem sikerült, akkor gyakorlatilag évet kellett ismételnie. Ahogy ez az átalakulás folyik, úgy közeledik a hágai rendszerhez, ahol bizonyos tantárgyakat kell megtanulni viszonylag szabadon választott sorrendben. Természetes, hogy amelyek egymásra épülnek, ott nem lehet a legmagasabb szinttel kezdeni, de ha valaki valamilyen tantárgyból, például matematikából nem vizsgázik le az első évben, attól még nyugodtan tanulhatja az üzemgazdaságtant vagy a könyvelést, hiszen a kettő nem feltétlenül úgy függ össze, hogy az egyik a másikra épül. Nem jelenti egy vizsgának az elhalasztása a tanulmányok felfüggesztését és ez nagyon fontos. Ezt az elvet több helyen már Magyarországon is bevezették, pl. a Győri Főiskola is már több, mint egy éve hasonló elven építkezik. Nagyon kevés a kötelezően előírt tantárgy, szabadon állítják össze a hallgatók a tantervüket, az egyik évben több, a másik évben kevesebb óraszámot dolgoznak, és csak az adott, hogy a két év alatt az összes heti óraszámot teljesíteni kell. Ha rövidebb idő alatt akar valaki végezni, akkor többet vesz fel, ha nincs annyi ideje a tanulásra, mert a munkája nem engedi, akkor hosszabb idő alatt végzi el az egyetemet, Aki átjut az alapvizsgán, tanrendjét még szabadabban állíthatja össze. Persze ez a szabadság nem a színvonal csökkenését, inkább emelését jelenti.

E: Melyek a budapesti távtanulási központ legégetőbb gondjai?

H B G: Azt lehet mondani, hogy hosszú ideig a reklám volt a gondunk. Nem tudtuk, hogyan lehet a leghasznosabban elterjeszteni az egyetemeken és a köztudatban, hogy létezik egy ilyen lehetőség. Nagyon nagy lökést jelentett az a rövid TV riport, ami egy itteni szeminárium alkalmából megtartott sajtótájékoztatóról tudósított, mert ez a két és fél perc ismertette az egész rendszert Magyarországon. Hiába jelent meg korábban minden megyei lapban és a nagyobb újságokban is egy-egy rövid cikk a távtanulási központról. Most azzal, hogy kb. 150-en beiratkoztak, a hallgatók már egymásnak adnak tájékoztatást. Másik gondunk inkább az, hogy ennyi hallgatóval hogy fogunk boldogulni a következő évben, hogyan tudjuk megszervezni a foglalkozásokat, biztosítani a mentorokat.

E: Mire lenne a leginkább szükségük?

H B G: Azt hiszem még több reklámra, tehát arra, hogy valóban mindenki tudjon erről a lehetőségről. Szeretnénk a következő évben az egyetemi felvételi tájékoztatóba is bekerülni. Jó lenne még több együttműködés az egyetemekkel, főiskolákkal, ami rajtunk is múlik. Talán ez az egyetlen, amire igazán szükségünk van.

E: Távlati tervek?

H B G: Hogy ez a központ hosszú távon működni tudjon. Ehhez az is kell, hogy a központ munkáját mások legalább ne akadályozzák, ha már nem is tudják segíteni. Szeretnénk, hogy az a munka, amit elkezdtünk, ne vesszen kárba, hogy az a 200 hallgató, aki elkezdte a tanulást, biztosan be is tudja fejezni. Ennek érdekében valami megoldást kell találnunk a központ hosszú távú fenntartására és jogi formájának biztosítására.

(Az interjút Papházi Tibor készítette)